

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (štvrtá komora)

z 15. júna 2023*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Nekalé podmienky v spotrebiteľských zmluvách – Smernica 93/13/EHS – Článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 – Hypotekárny úver indexovaný v cudzej mene – Konverzné doložky – Stanovenie výmenného kurzu medzi touto cudzou menou a národnou menou – Účinky konštatovania nekalej povahy podmienky – Účinky vyhlásenia zmluvy za neplatnú v celom rozsahu – Možnosť uplatniť pohľadávky, ktoré idú nad rámec vrátenia súm dohodnutých v zmluve a zaplataenia úrokov z omeškania – Ujma spôsobená spotrebiteľovi – Nemožnosť disponovať sumami splatenými banke v rámci mesačných splátok – Ujma banky – Nemožnosť disponovať kapitálom poskytnutým spotrebiteľovi – Odradzujúci účinok zákazu nekalých podmienok – Účinná ochrana spotrebiteľa – Súdny výklad vnútroštátnej právnej úpravy“

Vo veci C-520/21,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Okresný súd Varšava-Śródmieście Varšava, Poľsko) z 12. augusta 2021 a doručený Súdnemu dvoru 24. augusta 2021, ktorý súvisí s konaním:

Arkadiusz Szcześniak

proti

Bank M. SA,

za účasti:

Rzecznik Praw Obywatelskich,

Rzecznik Finansowy,

Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście w Warszawie,

Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego,

SÚDNY DVOR (štvrtá komora),

v zložení: predseda štvrtej komory C. Lycourgos, sudcovia L. S. Rossi, J.-C. Bonichot, S. Rodin (spravodajca) a O. Spineanu-Matei,

* Jazyk konania: poľština.

generálny advokát: A. M. Collins,

tajomník: M. Siekierzyńska, referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 12. októbra 2022,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Arkadiusz Szcześniak, v zastúpení: R. Górski a P. Płaska, radcovie právní,
- Bank M. SA, v zastúpení: A. Cudna-Wagner a G. Marzec, radcovie právní, a B. Miąskiewicz a M. Minkiewicz, advokaci,
- Rzecznik Praw Obywatelskich, v zastúpení: M. Taborowski ako Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich, B. Wojciechowska, radca práwny, a G. Heleniak, advokat,
- Rzecznik Finansowy, v zastúpení: B. Pretkiel ako Rzecznik Finansowy, za právnej pomoci P. Tronowska a M. Obroślak, radcovie právní,
- Prokurator Prokuratury Rejonowej Warszawa – Śródmieście w Warszawie, v zastúpení: M. Dejak, prokurator delegovaný do Prokuratury Regionalnej w Warszawie, a M. Dubowski, Prokurator Okręgowy w Warszawie, a J. Romelczyk, radcovie právní,
- Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego, v zastúpení: J. Jastrzębski, predseda Komisie pre finančný dohľad, K. Liberadzki a A. Tupaj-Cholewa, radca práwny,
- poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna a S. Żyrek, splnomocnení zástupcovia,
- portugalská vláda, v zastúpení: P. Barros da Costa, C. Chambel Alves, A. Cunha a S. Fernandes, splnomocnené zástupkyne,
- Európska komisia, v zastúpení: N. Ruiz García a A. Szmytkowska, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 16. februára 2023,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, 1993, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288), ako aj zásad efektivity, právnej istoty a proporcionality.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pánom Arkadiuszom Szcześniakom, (ďalej len „A. S.“) a Bank M. SA vo veci žaloby o vymáhanie pohľadávky vyplývajúcej z použitia finančných prostriedkov poskytnutých podľa zmluvy o hypotekárnom úvere, ktorá musí byť vyhlásená za neplatnú z dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok.

Právny rámec

Právo Únie

- 3 Desiate a dvadsiate štvrté odôvodnenie smernice 93/13 znejú takto:

„Keďže účinnejšia ochrana spotrebiteľa sa môže dosiahnuť prijatím jednotných právnych pravidiel v záležitostiach nekalých podmienok;...

...

keďže súdy alebo správne orgány členských štátov musia mať k dispozícii primerané a účinné prostriedky na zabránenie ďalšieho uplatňovania nekalých podmienok v zmluvách.“

- 4 Článok 6 ods. 1 tejto smernice znie takto:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

- 5 Článok 7 ods. 1 uvedenej smernice stanovuje:

Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvisl[é]mu [sústavnému – *neoficiálny preklad*] uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

Poľské právo

- 6 Článok 5 ustawa – Kodeks cywilny (Občiansky zákonník) z 23. apríla 1964 (Dz. U. z roku 1964, č. 16), v znení uplatniteľnom na spor vo veci samej (ďalej len „Občiansky zákonník“), uvádza:

„Právo nemožno vykonávať v rozpore s jeho sociálno-ekonomickým účelom alebo so zásadami spoločenského spolunažívania. Takéto konanie alebo opomenutie zo strany oprávneného sa nepovažuje za výkon tohto práva a nepožíva právnu ochranu.“

- 7 Článok 222 § 1 tohto zákonníka stanovuje:

„Vlastník môže požadovať od osoby, ktorá má v držbe vec v jeho vlastníctve, aby mu ju vrátila, a to s výnimkou prípadu, keď táto osoba môže voči vlastníčkovi uplatniť právo túto vec držať.“

- 8 Podľa článku 358¹ § 1 až 4 uvedeného zákonníka platí, že:

„1. Ak je predmetom záväzku od okamihu jeho vzniku peňažná suma, splnenie záväzku sa vykoná zaplatením jej nominálnej hodnoty, pokiaľ osobitné ustanovenia nestanovujú inak.

2. Zmluvné strany môžu v zmluve stanoviť, že výška peňažného plnenia sa určí v závislosti od inej než peňažnej hodnotovej jednotky.

3. V prípade podstatnej zmeny kúpnej sily peňazí po vzniku záväzku môže súd po zohľadnení záujmov strán a v súlade so zásadami spoločenského spolunažívania zmeniť výšku alebo spôsob peňažného plnenia, a to aj vtedy, ak boli stanovené v súdnom rozhodnutí alebo v zmluve.
4. Podnikateľ nemôže požadovať zmenu výšky sumy alebo podmienok poskytnutia peňažného plnenia, ak je toto plnenie spojené s prevádzkovaním jeho podniku.“
- 9 Článok 361 § 1 a 2 toho istého zákonníka stanovuje:
- „1. Osoba povinná nahradiť škodu je zodpovedná len za bežné následky konania alebo opomenutia, ktoré spôsobilo škodu.
2. Ak zákon nestanovuje inak, náhrada škody pokrýva v rámci vyššie uvedených limitov straty poškodenej strany a zisk, ktorý by dosiahla, ak by ku vzniku škody nedošlo.“
- 10 Článok 385¹ § 1 a 2 Občianskeho zákonníka znie takto:
- „1. Ustanovenia zmluvy uzatvorenej so spotrebiteľom, ktoré neboli dohodnuté individuálne, nie sú pre spotrebiteľa záväzné, ak jeho práva a povinnosti upravujú takým spôsobom, ktorý je v rozpore s dobrými mravmi a ktorý zjavne porušuje jeho záujmy (neprijateľné zmluvné podmienky). Toto ustanovenie neplatí pre podmienky, ktoré definujú hlavné povinnosti strán, predovšetkým cenu alebo odmenu, ak boli jednoznačne formulované.
2. Ak nejaká zmluvná podmienka nie je podľa § 1 pre spotrebiteľa záväzná, ostatné ustanovenia zmluvy zostávajú pre strany záväzné.“
- 11 Článok 405 tohto zákonníka stanovuje:
- „Každý, kto bez právneho dôvodu získal majetkový prospech na úkor inej osoby, je povinný tento prospech vrátiť v naturáliách, a ak to nie je možné, poskytnúť náhradu zodpovedajúcu hodnote tohto prospechu.“
- 12 Článok 410 § 1 a 2 uvedeného zákonníka spresňuje:
- „1. Ustanovenia predchádzajúcich článkov sa uplatňujú najmä v prípade neoprávneného plnenia.
2. Plnenie je neoprávnené, ak osoba, ktorá plnenie poskytla, nebola povinná ho vôbec poskytnúť alebo nebola povinná ho poskytnúť osobe, ktorej ho poskytla, alebo ak dôvod plnenia zanikol, alebo ak sa nedosiahol účel plnenia, alebo ak právny úkon, na základe ktorého bolo potrebné plnenie poskytnúť, bol nulitný a po poskytnutí plnenia nenadobudol platnosť.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 13 Dňa 25. júla 2008 A. S. a jeho manželka E. S. uzavreli s Bank M. na obdobie 336 mesiacov zmluvu o hypotekárnom úvere na sumu 329 707,24 poľského zlotého (PLN) (približne 73 000 eur) s úrokmi, a to s variabilnou úrokovou sadzbou (ďalej len „zmluva o hypotekárnom úvere“). Ustanovenia tejto zmluvy neboli individuálne dohodnuté. Úver bol indexovaný na švajčiarsky frank (CHF), pričom zmluva stanovovala, že mesačné splátky úveru sa majú zaplatiť v poľských zlotých po prepočte uplatnením predajného kurzu švajčiarskeho franku podľa tabuľky výmenných kurzov

cudzích mien, ktorú Bank M. uplatňovala v deň zaplatenia každej mesačnej splátky. Po uzavretí dodatku k uvedenej zmluve, teda 6. septembra 2011, získali A. S. a E. S. možnosť zaplatiť mesačné splátky uvedeného úveru priamo vo švajčiarskych frankoch.

- 14 Žalobou podanou 31. mája 2021 sa A. S. domáhal toho, aby mu Bank M. zaplatila 3 660,76 PLN (približne 800 eur) spolu s úrokmi z omeškania v zákonnej sadzbe od 8. júna 2021 až do dátumu zaplatenia. Na podporu svojej žaloby A. S. uviedol, že zmluva o hypotekárnom úvere obsahuje nekalé podmienky, ktoré spôsobujú jej neplatnosť, a tak Bank M. prijala bez právneho základu mesačné splátky úveru.
- 15 Podľa názoru A. S., tým, že Bank M. od 1. októbra 2011 do 31. decembra 2020 použila sumu 7 769,06 PLN (približne 1 700 eur) zodpovedajúcu mesačným splátkam zaplateným v období od júna 2011 do septembra 2011, dosiahla zisk vo výške 7 321,51 PLN (približne 1 600 eur). V dôsledku toho A. S. požadoval od Bank M. zaplatenie polovice tejto sumy, teda 3 660,76 PLN (približne 800 eur), pričom druhá polovica patrí jeho manželke E. S., ktorá nie je účastníkom konania vo veci samej.
- 16 Vo svojom vyjadrení k žalobe podanom 1. júla 2021 Bank M. navrhla zamietnuť žalobu A. S., pričom tvrdila, že zmluva o hypotekárnom úvere sa nemá vyhlásiť za neplatnú, keďže neobsahuje nekalé podmienky, a že v každom prípade platí, že ak by uvedená zmluva mala byť vyhlásená za neplatnú, nie A.S., ale výlučne Bank M. by mohla požadovať zaplatenie pohľadávky, a to za používanie kapitálu bez právneho základu.
- 17 Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieście w Warszawie (Okresný súd Varšava-Śródmieście Varšava, Poľsko), vnútroštátny súd, ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, poznamenáva, že A. S. spochybňuje ustanovenia uvedené v článku 2 ods. 2 a článku 7 ods. 1 zmluvy o hypotekárnom úvere, podľa ktorých sa prepočet švajčiarskeho franku na poľský zlotý a poľského zlotého na švajčiarsky frank, pokiaľ ide o istinu a mesačné splátky úveru, uskutočňuje s použitím výmenného kurzu určeného Bank M. (takzvané „konverzné doložky“).
- 18 Tento súd na jednej strane vysvetľuje, že konverzné doložky, o aké ide v spore vo veci samej, poľské súdy jednotne považujú za nekalé zmluvné podmienky a že boli zapísané do zoznamu nekalých zmluvných podmienok, ktorý spravuje predseda Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Úrad na ochranu hospodárskej súťaže a spotrebiteľov, Poľsko).
- 19 Na druhej strane vnútroštátny súd uvádza, že vnútroštátna judikatúra ešte nie je jednotná, pokiaľ ide o účinky výskytu takýchto nekalých konverzných doložiek v zmluve o hypotekárnom úvere. Od rozsudku Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819), vyhláseného 3. októbra 2019, však vo vnútroštátnej judikatúre jasne prevláda téza, podľa ktorej zahrnutie podmienok tohto typu do zmluvy o úvere spôsobuje neplatnosť tejto zmluvy.
- 20 Pokiaľ ide o dôsledky vyhlásenia zmluvy za neplatnú vo vnútroštátnom práve, vnútroštátny súd spresňuje, že na zmluvu vyhlásenú za neplatnú sa nahliada tak, ako keby nikdy nebola uzatvorená (neplatnosť *ex tunc*). Ak zmluvné strany uskutočnili určité plnenia na základe tejto zmluvy, môžu požadovať vrátenie týchto plnení, keďže ide o plnenia bez právneho dôvodu.

- 21 Presnejšie, vnútroštátny súd vysvetľuje, že na jednej strane banka môže od dlžníka požadovať splatenie ekvivalentu istiny úveru, ktorá mu bola poskytnutá, a na druhej strane dlžník môže požadovať od banky splatenie ekvivalentu mesačných splátok úveru, ktoré zaplatil, ako aj poplatkov, ktoré banka prijala. Tento súd spresňuje, že každá strana môže tiež požadovať zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie.
- 22 Vnútroštátny súd však zdôrazňuje, že vnútroštátna judikatúra nie je jednotná, pokiaľ ide o otázku, či zmluvné strany neplatnej zmluvy o úvere môžu okrem zaplatenia súm uvedených v bode 21 tohto rozsudku požadovať zaplatenie ďalších súm z dôvodu používania finančných prostriedkov počas určitého obdobia bez právneho dôvodu. Právne základy, ktoré účastníci konania uvádzajú na podporu týchto nárokov najčastejšie, sú bezdôvodné obohatenie a vrátenie plnenia poskytnutého bez právneho dôvodu.
- 23 Podľa tohto súdu sa Súdny dvor ešte vzhľadom na smernicu 93/13 nevyjadril k možnosti zmluvných strán úverovej zmluvy, ktorá bola vyhlásená za neplatnú, požadovať vrátenie súm presahujúcich sumy, ktoré zaplatili v rámci plnenia tejto zmluvy.
- 24 Vnútroštátny súd zastáva názor, že nemožno pripustiť nijaký nárok banky nad rámec vrátenia kapitálu poskytnutého spotrebiteľovi (a prípadne úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie), inak by došlo k ohrozeniu cieľov sledovaných smernicou 93/13. Podľa tohto súdu v prípade, keď neplatnosť zmluvy o úvere vyplýva z konania banky, ktorá použila nekalé zmluvné podmienky, treba zabrániť tomu, aby banka mala prospech zo svojho správania, ktoré je v rozpore nielen so smernicou 93/13, ale aj s požiadavkami dobrej viery a dobrých mravov. Poskytnutie prospechu podnikateľom, ktorí využili nekalé podmienky, by bolo tiež v konflikte s potrebou zachovať odradzujúci účinok zákazu takýchto podmienok, stanovenou v smernici 93/13.
- 25 Podľa vnútroštátneho súdu by teda pripustenie takéhoto riešenia viedlo k tomu, že spotrebiteľ, ktorý sa dozvedel o existencii nekalej podmienky, by uprednostnil pokračovanie v plnení zmluvy pred uplatnením svojich práv, keďže neplatnosť zmluvy by ho mohla vystaviť negatívnym finančným dôsledkom, ako je zaplatenie odmeny za používanie kapitálu.
- 26 Naopak, pokiaľ ide o spotrebiteľa, vnútroštátny súd poznamenáva, že možnosť spotrebiteľa požadovať zaplatenie súm presahujúcich výšku mesačných splátok, ktoré zaplatil banke, a prípadne úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie, poplatkov, provízií a poistného, sa nezdá byť v rozpore so zásadou efektivity.
- 27 Umožnenie spotrebiteľom, aby požadovali od podnikateľov zaplatenie týchto súm z dôvodu používania súm mesačných splátok bez právneho základu, by však podľa tohto súdu znamenalo uloženie neprimeranej sankcie podnikateľom.
- 28 Okrem toho sa vnútroštátny súd domnieva, že možné právne základy takýchto žiadostí zo strany spotrebiteľov sú veľmi podobné, a teda by nebolo odôvodnené vytvoriť možnosť uplatnenia toľkých pohľadávok súbežne, pretože by tým došlo k porušeniu zásady proporcionality. Podľa tohto súdu by priznanie takejto možnosti bolo tiež v rozpore so zásadou právnej istoty, ktorú treba chápať v tom zmysle, že ak je zmluva o úvere vyhlásená za neplatnú v celom rozsahu, obe strany sú povinné vrátiť si navzájom všetky peňažné plnenia poskytnuté v rámci plnenia tejto zmluvy, s vylúčením akýchkoľvek ďalších nárokov.

29 Za týchto podmienok Sąd Rejonowy dla Warszawy – Śródmieścia w Warszawie (Okresný súd Varšava-Śródmieście Varšava) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Majú sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13..., ako aj zásady efektivity, právnej istoty a proporcionality vykladať v tom zmysle, že bránia takému súdному výkladu vnútroštátnych ustanovení, podľa ktorého, ak sa zmluva o úvere uzatvorená medzi bankou a spotrebiteľom považuje za neplatnú *ex tunc* z dôvodu nekalých zmluvných podmienok, sa môžu zmluvné strany okrem vrátenia peňažných prostriedkov zaplatených v rámci plnenia zmluvy (banka istiny úveru, spotrebiteľ splátok úveru, poplatkov, provízií a poistného) a zákonných úrokov z omeškania od okamihu výzvy na zaplatenie do zaplatenia domáhať aj akýchkoľvek iných plnení vrátane pohľadávok (najmä odmeny, náhrady škody, náhrady výdavkov alebo valorizácie plnení) z dôvodu, že:

1. poskytovateľ peňažného plnenia nemohol dočasne využívať svoje peniaze, a tak stratil možnosť investovať ich a získať z nich zisk,
2. poskytovateľovi peňažného plnenia vznikli náklady na obsluhu zmluvy o úvere a prevod peňazí druhej strane,
3. príjemca peňažného plnenia mal prospech z toho, že mohol dočasne používať cudzie peniaze, vrátane možnosti ich investovať, a tak dosiahnuť zisk,
4. príjemca peňažného plnenia mohol dočasne bezplatne používať cudzie peniaze, čo by za trhových podmienok nebolo možné,
5. kúpna sila peňazí sa v dôsledku plynutia času znížila, čo predstavuje skutočnú stratu pre poskytovateľa peňažného plnenia,
6. dočasné poskytnutie peňazí možno považovať za poskytnutie služby, za ktorú osoba poskytujúca peňažné plnenie nedostala odmenu?“

O návrhu na opätovné začatie ústnej časti konania

- 30 Po prednesení návrhov generálneho advokáta Bank M. podaniami doručenými do kancelárie Súdneho dvora 10. marca 2023 a 26. apríla 2023 navrhovala opätovné začatie ústnej časti konania podľa článku 83 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora.
- 31 Na podporu svojho návrhu Bank M. po prvé uvádza, že návrhy generálneho advokáta, a najmä jeho pripomienky uvedené v bodoch 17, 19, 28, 29, 61, 62 a 66 týchto návrhov, neumožňujú pochopiť rozsah nárokov podnikateľa a spotrebiteľa, čo bráni správne uplatneniu zásad proporcionality a efektivity.
- 32 Po druhé sa Bank M. pýta na možnosť, že spotrebiteľia, ktorí uzavreli hypotekárny úver v Poľsku, sa nachádzajú vo výhodnejšej situácii ako spotrebiteľia, ktorí uzavreli takýto úver v inom členskom štáte, za predpokladu, že získajú právo požadovať okrem vrátenia mesačných splátok a poplatkov aj iné nároky voči banke.
- 33 Po tretie Bank M. kritizuje niektoré pripomienky uvedené v návrhoch generálneho advokáta.

- 34 Vo štvrtom a poslednom rade Bank M. tvrdí, že je potrebné opätovne začať ústnu časť konania, aby Súdny dvor mohol objasniť vplyv rozsudku z 21. marca 2023, Mercedes-Benz Group (Zodpovednosť výrobcov vozidiel vybavených zakázaným rušiacim zariadením) (C-100/21, EU:C:2023:229), na spor vo veci samej.
- 35 V tejto súvislosti treba na jednej strane pripomenúť, že Štatút Súdneho dvora Európskej únie ani rokovací poriadok neupravujú pre subjekty oprávnené podľa článku 23 tohto štatútu možnosť predložiť pripomienky v odpovedi na návrhy prednesené generálnym advokátom [rozsudok z 21. marca 2023, Mercedes-Benz Group (Zodpovednosť výrobcov vozidiel vybavených zakázaným rušiacim zariadením), C-100/21, EU:C:2023:229, bod 43, ako aj citovaná judikatúra].
- 36 Na druhej strane podľa článku 252 druhého odseku ZFEÚ generálny advokát predkladá verejne, nestranne a nezávisle odôvodnené návrhy v prípadoch, ktoré si v súlade so Štatútom Súdneho dvora Európskej únie vyžadujú jeho účasť. Súdny dvor nie je viazaný ani týmito návrhmi, ani odôvodnením, na základe ktorého k týmto návrhom generálny advokát dospel. V dôsledku toho nesúhlas dotknutého účastníka konania s návrhmi generálneho advokáta, nech už sa v nich zaoberá akýmikoľvek otázkami, nemôže sám osebe predstavovať dôvod na opätovné začatie ústnej časti konania [rozsudok z 21. marca 2023, Mercedes-Benz Group (Zodpovednosť výrobcov vozidiel vybavených zakázaným rušiacim zariadením), C-100/21, EU:C:2023:229, bod 44, ako aj citovaná judikatúra].
- 37 Je pravda, že podľa článku 83 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora môže Súdny dvor kedykoľvek po vypočutí generálneho advokáta rozhodnúť o začatí alebo opätovnom začatí ústnej časti konania, najmä pokiaľ sa domnieva, že nemá dostatok informácií, alebo ak účastník konania uviedol po skončení tejto časti konania novú skutočnosť, ktorá môže mať rozhodujúci vplyv na rozhodnutie Súdneho dvora, alebo tiež vtedy, ak je potrebné rozhodnúť vec na základe tvrdenia, ku ktorému sa nevyjadrili dotknuté osoby podľa článku 23 Štatútu Súdneho dvora Európskej únie.
- 38 V prejednávanej veci však Súdny dvor uvádza, že má k dispozícii všetky informácie potrebné na rozhodnutie a že o prejednávanej veci sa nemá rozhodnúť na základe tvrdenia, ku ktorému sa dotknuté osoby nevyjadrili. Napokon z návrhu na opätovné začatie ústnej časti konania uvedenom v bode 30 tohto rozsudku nevyplýva žiadna nová skutočnosť, ktorá by mohla mať rozhodujúci vplyv na rozhodnutie, ktoré má Súdny dvor v tejto veci vydať.
- 39 Za týchto podmienok Súdny dvor po vypočutí generálneho advokáta konštatuje, že nie je potrebné nariadiť opätovné začatie ústnej časti konania.

O prejudiciálnej otázke

O prípustnosti položenej otázky a právomoci Súdneho dvora na jej zodpovedanie

- 40 Vnútroštátny súd vo svojom návrhu na začatie prejudiciálneho konania poukázal na prípustnosť otázky, ktorú položil Súdnemu dvoru, keďže táto otázka sa týka tak nárokov spotrebiteľa, ako aj nárokov banky v prípade, keď sa zmluva o hypotekárnom úvere vyhlási za neplatnú, hoci tento súd rozhoduje len o návrhu podanom spotrebiteľom.
- 41 Treba pripomenúť, že v rámci spolupráce medzi Súdnym dvorom a vnútroštátnymi súdmi zakotvanej v článku 267 ZFEÚ prináleží iba vnútroštátnemu súdu, ktorý prejednáva spor a ktorý nesie zodpovednosť za súdne rozhodnutie, aby so zreteľom na osobitosti prípadu posúdil tak

nevyhnutnosť podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania na účely prijatia svojho rozsudku, ako aj dôležitosť otázok, ktoré kladie Súdny dvor. Preto v prípade, že sa predložené otázky týkajú výkladu práva Únie, Súdny dvor je v zásade povinný rozhodnúť (rozsudok z 13. októbra 2022, Baltijas Starptautiskā Akadēmija a Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 a C-318/21, EU:C:2022:785, bod 32 a citovaná judikatúra).

- 42 Pri otázkach týkajúcich sa výkladu práva Únie platí prezumpcia relevantnosti. Súdny dvor môže odmietnuť rozhodnúť o prejudiciálnej otázke položenej vnútroštátnym súdom len vtedy, ak je zjavné, že požadovaný výklad práva Únie nemá nijakú súvislosť s existenciou alebo predmetom sporu vo veci samej, ak Súdny dvor nedisponuje skutkovými ani právnymi okolnosťami potrebnými na užitočnú odpoveď na otázky, ktoré mu boli položené, alebo pokiaľ ide o hypotetický problém (rozsudok z 13. októbra 2022, Baltijas Starptautiskā Akadēmija a Stockholm School of Economics in Riga, C-164/21 a C-318/21, EU:C:2022:785, bod 33, ako aj citovaná judikatúra).
- 43 V prejednávanej veci vzhľadom na to, že časť prejudiciálnej otázky sa týka nárokov podnikateľa voči spotrebiteľovi, zatiaľ čo v prejednávanej veci ku dňu podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania, Bank M. nepodala žiadny návrh v tomto zmysle, vnútroštátny súd zastáva názor, že prípustnosť tejto časti prejudiciálnej otázky je odôvodnená v prvom rade okolnosťou, že z vyhlásenia zmluvy za neplatnú *ex tunc* vyplýva vrátenie plnení, ktoré bez právneho dôvodu poskytli obe zmluvné strany, a preto odpoveď na celú prejudiciálnu otázku je preň potrebná na to, aby rozhodol o prípadných námietkach, ktoré by podnikateľ mohol uplatniť s cieľom spochybnenia návrhu spotrebiteľa.
- 44 V druhom rade tento súd informuje Súdny dvor, že podľa výkladu, ktorý prevláda vo vnútroštátnej judikatúre v prípade, keď obe zmluvné strany poskytli plnenia rovnakej povahy bez právneho dôvodu a ich plnenia vyplývajú z toho istého právneho vzťahu, len na stranu, ktorá získala hodnotnejšie plnenie, možno nazerať tak, že získala bezdôvodné obohatenie. V dôsledku toho je vo veci samej uvedený súd v každom prípade povinný analyzovať dôvodnosť tvrdení oboch zmluvných strán.
- 45 V treťom a poslednom rade tento súd zastáva názor, že neposkytnutie odpovede na prejudiciálnu otázku ako celok by narušilo odradzujúci účinok smernice 93/13, keďže banky pôsobiace v Poľsku verejne zastrážujú spotrebiteľov závažnými dôsledkami, ak sa rozhodnú domáhať sa vyhlásenia neplatnosti svojej zmluvy o hypotekárnom úvere z toho dôvodu, že títo podnikatelia si voči spotrebiteľom uplatňujú pohľadávky spojené s využívaním kapitálu zo strany týchto spotrebiteľov bez zmluvného základu.
- 46 Okrem toho na pojednávaní, ktoré sa konalo na Súdnom dvore 12. októbra 2022, Bank M. informovala Súdny dvor, že začala samostatné konanie s cieľom požadovať náhradu od A. S. z toho dôvodu, že používal požičaný kapitál bez zmluvného základu. Toto konanie je však prerušené až do skončenia tohto konania pred Súdnym dvorom.
- 47 V prejednávanej veci, ako uviedol generálny advokát v bodoch 31 až 33 svojich návrhov, nenastala žiadna zo situácií vymenovaných v bode 42 tohto rozsudku, v ktorých možno vyvrátiť prezumpciu relevantnosti prejudiciálnej otázky. Z vysvetlení poskytnutých Súdnemu dvoru, ktoré sú zhrnuté v bodoch 43 až 46 tohto rozsudku, totiž vyplýva, že požadovaný výklad práva Únie v rozsahu, v akom sa týka nárokov banky na náhradu presahujúcu vrátenie istiny v prípade neplatnosti zmluvy o hypotekárnom úvere, má súvislosť s predmetom sporu vo veci samej, keďže

vnútroštátny súd môže prípadne *ex offo* preskúmať takéto nároky. Súdny dvor má navyše k dispozícii právne a skutkové okolnosti potrebné na to, aby poskytol užitočnú odpoveď na položenú otázku. V dôsledku toho je položená otázka prípustná.

- 48 Navyše treba pripomenúť, že vnútroštátnemu súdu prináleží, aby v rámci vnútroštátnych procesných predpisov a so zreteľom na zásadu spravodlivosti v občianskoprávných konaniach objektívne a vyčerpávajúco pre účastníkov konania vymedzil právne dôsledky, ktoré môže spôsobiť zrušenie nekalej podmienky, a to bez ohľadu na to, či ich zastupuje právny zástupca alebo nie (rozsudok z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, bod 97).
- 49 Takáto informácia je osobitne o to dôležitejšia, ak neuplatnenie nekalej podmienky môže mať za následok vyhlásenie neplatnosti celej zmluvy, ktoré prípadne spotrebiteľa vystavuje návrhom na vrátenie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 29. apríla 2021, Bank BPH, C-19/20, EU:C:2021:341, bod 98).
- 50 V prejednávanej veci zo spisu, ktorý má Súdny dvor k dispozícii, vyplýva, že spor pred vnútroštátnym súdom sa týka práve právnych následkov, ktoré môže spôsobiť vyhlásenie zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú v celom rozsahu z toho dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok, a teda odpoveď na časť prejudiciálnej otázky, ktorá sa týka nárokov podnikateľa voči spotrebiteľovi, je nevyhnutná na to, aby vnútroštátny súd mohol splniť svoju povinnosť informovať A. S. o takýchto následkoch.
- 51 Okrem toho Bank M. tvrdila, že Súdny dvor nemá právomoc odpovedať na túto otázku, keďže sa týka účinkov vyhlásenia neplatnosti zmluvy, ktoré neupravuje smernica 93/13, ale rôzne ustanovenia vnútroštátneho práva, ktorých výklad patrí do výlučnej právomoci vnútroštátnych súdov.
- 52 Hoci je v tejto súvislosti nesporné, že nie je úlohou Súdneho dvora vyjadrovať sa v rámci prejudiciálneho konania k výkladu vnútroštátnych ustanovení, ani posúdiť, či je výklad, ktorý podáva vnútroštátny súd, správny, keďže taký výklad patrí do výlučnej právomoci vnútroštátnych súdov (pozri v tomto zmysle rozsudok z 3. júla 2019, UniCredit Leasing, C-242/18, EU:C:2019:558, bod 47 a citovanú judikatúru), nič to nemení na tom, ako konštatoval generálny advokát v bode 35 svojich návrhov, že prejudiciálna otázka sa netýka výkladu poľského práva, ale výkladu článku 6 ods. 1 a článku 7 ods. 1 smernice 93/13, ako aj zásad efektivity, právnej istoty a proporcionality.
- 53 V dôsledku toho má Súdny dvor právomoc odpovedať na položenú otázku a táto otázka je prípustná.

O veci samej

Úvodné pripomienky

- 54 Podľa ustálenej judikatúry vychádza systém ochrany spotrebiteľa vytvorený smernicou 93/13 z toho, že spotrebiteľ sa v porovnaní s podnikateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred podnikateľom bez toho, aby mohol ovplyvniť ich obsah (rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 49, ako aj citovaná judikatúra).

- 55 Vzhľadom na takéto znevýhodnené postavenie smernica 93/13 zaväzuje členské štáty stanoviť mechanizmus, ktorý zabezpečí, aby sa nekalé podmienky, ktoré neboli individuálne dohodnuté, mohli preskúmať, aby sa posúdila ich prípadná nekalá povaha. V tomto rámci prináleží vnútroštátnemu súdu, aby po zohľadnení kritérií stanovených v článku 3 ods. 1 a článku 5 smernice 93/13 určil, či vzhľadom na okolnosti vlastné prejednávaniu prípadu takéto podmienka spĺňa požiadavky dobrej viery, rovnováhy a transparentnosti stanovené touto smernicou (rozsudok z 26. marca 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 50, ako aj citovaná judikatúra).
- 56 Vzhľadom na povahu a význam verejného záujmu, na ktorom sa zakladá ochrana spotrebiteľov, smernica 93/13, ako vyplýva z jej článku 7 ods. 1 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením, ukladá členským štátom povinnosť stanoviť primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov. Na tento účel prináleží vnútroštátnym súdom povinnosť neuplatniť nekalé podmienky, takže tieto ustanovenia nebudú mať záväzné účinky voči spotrebiteľom s výnimkou prípadu, ak s tým spotrebiteľ nesúhlasí [rozsudok z 10. júna 2021, BNP Paribas Personal Finance, C-776/19 až C-782/19, EU:C:2021:470, bod 36 a citovaná judikatúra, ako aj v tomto zmysle rozsudok z 8. septembra 2022, D.B.P. a i. (Hypotekárny úver vyjadrený v cudzích menách), C-80/21 až C-82/21, EU:C:2022:646, bod 58, ako aj citovaná judikatúra].
- 57 Zmluvnú podmienku, ktorá bola vyhlásená za nekalú, treba v zásade chápať tak, že nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať účinky. Určenie nekalej povahy tejto podmienky súdnym rozhodnutím v zásade musí viesť k navráteniu právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by uvedená podmienka neexistovala (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61).
- 58 V tejto súvislosti Súdny dvor spresnil, že povinnosť vnútroštátneho súdu neuplatniť nekalú zmluvnú podmienku, ktorá ukladá zaplatenie súm, ktoré sa preukázu ako neoprávnené, má v zásade reštitučný účinok, ktorý sa vzťahuje na tieto isté sumy, keďže neexistencia takého účinku by mohla byť v rozpore s odradzujúcim účinkom, ktorý článok 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 7 ods. 1 tejto smernice rozšíril na určenie nekalej povahy podmienok obsiahnutých v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany podnikateľa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, body 62 a 63).
- 59 Treba tiež pripomenúť, že článok 6 ods. 1 smernice 93/13 vyžaduje, že členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky neboli záväzné pre spotrebiteľov „podľa ich vnútroštátneho práva“ (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 64, ako aj citovaná judikatúra).
- 60 Vnútroštátny právny rámec ochrany, ktorú spotrebiteľom zaručuje smernica 93/13, však nemôže zmeniť rozsah a v dôsledku toho ani podstatu tejto ochrany a takisto spochybniť posilnenie účinnosti uvedenej ochrany prijatím jednotných právnych pravidiel týkajúcich sa nekalých podmienok, o čo sa snažil normotvorca Únie, ako je uvedené aj v desiatom odôvodnení smernice 93/13 (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 65).

- 61 Hoci členským štátom v dôsledku toho prislúcha, aby prostredníctvom svojho vnútroštátneho práva definovali metódy, v rámci ktorých je preukázané určenie nekalej povahy podmienky obsiahnutej v zmluve, a či konkrétne právne účinky tohto určenia sú materiálnej povahy, nič to nemení na skutočnosti, že toto určenie musí umožniť navrátenie právnej a skutkovej situácie, v ktorej by sa spotrebiteľ nachádzal, ak by táto nekalá podmienka neexistovala, najmä na základe práva vrátenia výhod, ktoré podnikateľ neoprávnene prijal na základe uvedenej nekalej podmienky na ujmu spotrebiteľa (rozsudok z 21. decembra 2016, Gutiérrez Naranjo a i., C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 66).
- 62 Položené prejudiciálne otázky treba skúmať vo svetle týchto úvah.

O prejudiciálnej otázke

- 63 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa v kontexte vyhlásenia zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú v celom rozsahu z dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok, majú článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 vykladať v tom zmysle, že:
- bránia súdnemu výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má spotrebiteľ právo požadovať od úverovej inštitúcie náhradu presahujúcu vrátenie zaplatených mesačných splátok a poplatkov zaplatených z dôvodu plnenia tejto zmluvy a zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie, a
 - bránia súdnemu výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má úverová inštitúcia právo požadovať od spotrebiteľa náhradu presahujúcu vrátenie kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy a zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie.
- 64 Treba konštatovať, že smernica 93/13 výslovne neupravuje dôsledky neplatnosti zmluvy uzavretej medzi podnikateľom a spotrebiteľom po odstránení nekalých podmienok, ktoré obsahuje, ako uviedol generálny advokát v bode 44 svojich návrhov. Preto prináleží členským štátom, aby určili dôsledky takéhoto konštatovania, pričom pravidlá, ktoré v tejto súvislosti stanovujú, musia byť zlučiteľné s právom Únie a najmä s cieľmi sledovanými touto smernicou.
- 65 Okrem toho, ako bolo uvedené v bode 57 tohto rozsudku, zmluvnú podmienku, ktorá bola vyhlásená za „nekalú“, treba v zásade považovať za podmienku, ktorá nikdy neexistovala, takže nemôže voči spotrebiteľovi vyvolávať účinky. Určenie nekalej povahy tejto podmienky súdnym rozhodnutím v zásade musí viesť k navráteniu právnej a skutkovej situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, ak by uvedená podmienka neexistovala, najmä tým, že založí nárok na vrátenie výhod, ktoré podnikateľ neoprávnene prijal na základe uvedenej nekalej podmienky na ujmu spotrebiteľa (pozri v tomto zmysle rozsudok z 31. marca 2022, Lombard Lízing, C-472/20, EU:C:2022:242, body 50 a 55, ako aj citovanú judikatúru).
- 66 Keďže, ako vyplýva z judikatúry citovanej v bode 58 tohto rozsudku, neexistencia takéhoto účinku by mohla byť v rozpore s odradzujúcim účinkom článku 6 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s článkom 7 ods. 1 tejto smernice, ktorý sa má spájať s konštatovaním nekalej povahy zmluvných podmienok obsiahnutých v spotrebiteľských zmluvách, ktoré uzavrel podnikateľ, je potrebné uznať podobný nápravný účinok v prípade, keď nekalá povaha podmienok zmluvy uzavretej medzi spotrebiteľom a podnikateľom nevedie len k neplatnosti týchto zmluvných podmienok, ale aj k neplatnosti tejto zmluvy v celom rozsahu.

- 67 Okrem toho z článku 7 ods. 1 smernice 93/13 v spojení s jej dvadsiatym štvrtým odôvodnením vyplýva, že cieľom tejto smernice je tiež odradiť podnikateľov od používania nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách.
- 68 Z toho vyplýva, že zlučiteľnosť vnútroštátnej právnej úpravy upravujúcej praktické dôsledky neplatnosti zmluvy o hypotekárnom úvere z dôvodu existencie nekalých podmienok s právom Únie závisí od otázky, či táto úprava jednak umožňuje právne a faktické obnovenie situácie spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal v prípade, keby táto zmluva vôbec neexistovala, a či jednak neohrozuje odradzujúci účinok sledovaný smernicou 93/13.
- 69 V prejednávanej veci, pokiaľ ide po prvé o možnosť, že spotrebiteľ môže v prípade vyhlásenia zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú uplatniť nároky presahujúce vrátenie zaplatených mesačných splátok a poplatkov zaplatených v súvislosti s plnením tejto zmluvy, ako aj prípadného zaplataenia úrokov z omeškania v zákonnej výške od okamihu výzvy k zaplataeniu, s výhradou overenia vnútroštátnym súdom, sa nezdá, že takáto možnosť ohrozuje ciele uvedené v bode 68 tohto rozsudku.
- 70 V tejto súvislosti prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vzhľadom na všetky okolnosti veci, ktorá mu bola predložená, preskúmal, či relevantná vnútroštátna právna úprava umožňuje právne a fakticky obnoviť situáciu spotrebiteľa, v ktorej by sa nachádzal, keby táto zmluva vôbec neexistovala.
- 71 Pokiaľ ide o odradzujúci účinok sledovaný článkom 7 ods. 1 smernice 93/13, treba uviesť, že možnosť uvedená v bode 69 tohto rozsudku môže prispieť k odradeniu podnikateľov od využívania nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách, keďže zahrnutie takýchto podmienok spôsobujúcich neplatnosť zmluvy ako celku by mohlo mať finančné dôsledky, ktoré idú nad rámec vrátenia súm, ktoré zaplatil spotrebiteľ, a prípadne zaplataenia úrokov z omeškania.
- 72 Treba dodať, že prijatie takých opatrení príslušným súdom, ako sú opatrenia uvedené v bode 69 tohto rozsudku, nemožno považovať za odporujúce zásade právnej istoty, keďže predstavuje praktické vykonanie zákazu nekalých podmienok stanoveného v smernici 93/13.
- 73 Okrem toho zásada proporcionality, ktorá predstavuje všeobecnú zásadu práva Únie, vyžaduje, aby vnútroštátna právna úprava, ktorou sa toto právo uplatňuje, nešla nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie sledovaných cieľov (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 14. marca 2013, *Aziz*, C-415/11, EU:C:2013:164, bod 74, a z 8. decembra 2022, *BTA Baltic Insurance Company*, C-769/21, EU:C:2022:973, bod 34). V dôsledku toho prináleží vnútroštátnemu súdu, aby vzhľadom na všetky okolnosti sporu vo veci samej posúdil, či a v akom rozsahu ide vyhovieť požiadavkám spotrebiteľa, ako sú uvedené v bode 69 tohto rozsudku, nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie cieľov uvedených v bode 68 tohto rozsudku.
- 74 Z toho vyplýva, že v kontexte vyhlásenia zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú v celom rozsahu z dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok, ktoré obsahuje, smernica 93/13 nebráni výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má spotrebiteľ právo požadovať od úverovej inštitúcie náhradu presahujúcu vrátenie zaplatených mesačných splátok a poplatkov zaplatených v rámci plnenia tejto zmluvy, ako aj zaplataenia úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplataenie, za predpokladu, že sú dodržané ciele smernice 93/13 a zásada proporcionality.

- 75 V druhom rade, pokiaľ ide o nároky podnikateľa voči spotrebiteľovi, treba uviesť, že podobne ako možnosť spotrebiteľa uplatniť si pohľadávky vyplývajúce z neplatnosti zmluvy o hypotekárnom úvere, takéto nároky by mohli byť prípustné len vtedy, ak by neohrozovali ciele uvedené v bode 68 tohto rozsudku.
- 76 Ak by sa však úverovej inštitúcii priznalo právo požadovať od spotrebiteľa náhradu presahujúcu vrátenie kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy, ako aj prípadné zaplatenie úrokov z omeškania, mohlo by to byť v rozpore s odradzujúcim účinkom sledovaným smernicou 93/13, ako uviedol generálny advokát v bode 60 svojich návrhov.
- 77 Súdny dvor už mal v inej súvislosti možnosť spresniť, že ak by vnútroštátny súd mohol meniť obsah nekalých podmienok, ktoré sú uvedené v takýchto zmluvách, mohlo by sa tým ohroziť splnenie dlhodobého cieľa uvedeného v článku 7 smernice 93/13. Takáto možnosť by totiž prispela k odstráneniu odradzujúceho účinku, ktorý na podnikateľov má jednoduché neuplatnenie takýchto nekalých podmienok voči spotrebiteľovi, keďže by mohla podnikateľov zväzdať k používaniu uvedených podmienok, pričom by vedeli, že aj keby sa malo rozhodnúť o ich neplatnosti, vnútroštátny súd by mohol zmluvu v nevyhnutnom rozsahu doplniť, takže by ich záujmy boli týmto spôsobom napriek tomu zabezpečené (rozsudok zo 14. júna 2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349, bod 69).
- 78 Výklad vnútroštátneho práva, podľa ktorého má úverová inštitúcia právo požadovať od spotrebiteľa náhradu, ktorá ide nad rámec vrátenia kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy, a teda získať odmenu za použitie tohto kapitálu spotrebiteľom, by tiež prispel k odstráneniu odradzujúceho účinku, ktorý má na podnikateľov vyhlásenie uvedenej zmluvy za neplatnú.
- 79 Okrem toho by účinnosť ochrany, ktorú spotrebiteľom priznáva smernica 93/13, bola ohrozená, ak by títo spotrebiteľia boli pri uplatňovaní svojich práv vyplývajúcich z tejto smernice vystavení riziku, že budú musieť zaplatiť takúto náhradu. Ako zdôraznil generálny advokát v bode 61 svojich návrhov, takýto výklad by mohol vytvoriť situácie, v ktorých by bolo pre spotrebiteľa výhodnejšie pokračovať v plnení zmluvy obsahujúcej nekalú podmienku, než uplatniť práva, ktoré mu vyplývajú z uvedenej smernice.
- 80 Toto odôvodnenie nemožno spochybníť argumentáciou Bank M., podľa ktorej v prípade neexistencie možnosti podnikateľov požadovať náhradu, ktorá by išla nad rámec vrátenia kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy, ako aj prípadného zaplatenia úrokov z omeškania, by spotrebiteľia získali „bezplatnú“ pôžičku. Nemožno ho spochybníť ani argumentáciou, ktorú uvádzajú Bank M. a Przewodniczący Komisji Nadzoru Finansowego (predseda Komisie pre finančný dohľad, Poľsko), podľa ktorej by bola ohrozená stabilita finančných trhov, ak by banky nemohli žiadať od spotrebiteľov takúto náhradu.
- 81 V tejto súvislosti v prvom rade podľa zásady *nemo auditur propriam turpitudinem allegans* (nikto sa nemôže dovolávať svojej vlastnej nepoctivosti) nemožno pripustiť ani to, aby mala zmluvná strana hospodárske výhody zo svojho protiprávneho konania, ani aby bola za nepriaznivé dôsledky spôsobené takýmto správaním odškodnená.
- 82 V prejednávanej veci, ako v podstate uviedol generálny advokát v bode 58 svojich návrhov, je prípadné vyhlásenie zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú dôsledkom použitia nekalých podmienok zo strany Bank M. Z tohto dôvodu nemôže byť odškodnená za ušlý zisk podobný zisku, ktorý chcela dosiahnuť na základe uvedenej zmluvy.

- 83 V druhom rade, ako uviedol generálny advokát v bode 63 svojich návrhov, tvrdenie týkajúce sa stability finančných trhov nie je relevantné v rámci výkladu smernice 93/13, ktorej cieľom je ochrana spotrebiteľov. Okrem toho nemožno pripustiť, aby podnikatelia mohli obchádzať ciele sledované smernicou 93/13 z dôvodu zachovania stability finančných trhov. Bankovým inštitúciám totiž prináleží organizovať svoje činnosti v súlade s touto smernicou.
- 84 V dôsledku toho v kontexte vyhlásenia zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú v celom rozsahu z dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok, ktoré obsahuje, smernica 93/13 bráni výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má úverová inštitúcia právo požadovať od spotrebiteľa náhradu presahujúcu vrátenie kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy, ako aj zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie.
- 85 Vzhľadom na všetky predchádzajúce úvahy treba na položenú otázku odpovedať tak, že v kontexte vyhlásenia zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú v celom rozsahu z dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok, sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice 93/13 majú vykladať v tom zmysle, že:
- nebránia výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má spotrebiteľ právo požadovať od úverovej inštitúcie náhradu presahujúcu vrátenie zaplatených mesačných splátok a poplatkov zaplatených v rámci plnenia tejto zmluvy, ako aj zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie, za predpokladu, že sú dodržané ciele smernice 93/13 a zásada proporcionality, a
 - bránia súdnemu výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má úverová inštitúcia právo požadovať od spotrebiteľa náhradu presahujúcu vrátenie kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy, ako aj zaplatenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplatenie.

O trovách

- 86 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (štvrtá komora) rozhodol takto:

V kontexte vyhlásenia zmluvy o hypotekárnom úvere za neplatnú v celom rozsahu z dôvodu, že táto zmluva nemôže ďalej existovať po odstránení nekalých podmienok,

sa článok 6 ods. 1 a článok 7 ods. 1 smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách

majú vykladať v tom zmysle, že:

- **nebránia výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má spotrebiteľ právo požadovať od úverovej inštitúcie náhradu presahujúcu vrátenie zaplatených mesačných splátok**

a poplatkov zaplatených v rámci plnenia tejto zmluvy a zaplataenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplataenie, za predpokladu, že sú dodržané ciele smernice 93/13 a zásada proporcionality, a

- bránia súdnemu výkladu vnútroštátneho práva, podľa ktorého má úverová inštitúcia právo požadovať od spotrebiteľa náhradu presahujúcu vrátenie kapitálu poskytnutého v rámci plnenia tejto zmluvy a zaplataenie úrokov z omeškania v zákonnej sadzbe od okamihu výzvy na zaplataenie.

Podpisy